

Νεαράί τοῦ Αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ

Νεαράί τοῦ Αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ

Ὁ Ἰουστινιανός, ὅπως εἶναι γνωστόν, καὶ μέγας νομοθέτης καὶ Ἐκκλησιαστικὸς ὁργανωτὴς ὑπῆρξε. Προνοῶν γενικῶς διὰ τὰ συμφέροντα τῶν Ἐκκλησιῶν ἐξέδωσε τὸ 535 σπουδαιοτάτη Νεαρά XV (15) «Περὶ τοῦ μὴ ἐκποιεῖσθαι ἢ ἀνταλλάττεσθαι τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα ἢ εἰς εἰδικὴν ὑποθήκην διδόνεσθαι τῷ δανειστῇ, ἀλλὰ ἀρκεῖσθαι αὐτὸν ταῖς γενικαῖς ὑποθήκαις», τὴν ὁποίαν ἀπηύθυνε πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Ἐπιφάνιον. Μὲ τὴν Νεαράν αὕτη ἀπαγορεύεται εἰς ὅλας τὰς Ἐκκλησίας, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων, εἰς ὁποιοδήποτε ἱερὸν καὶ φιλανθρωπικὸν καθίδρυμα νὰ ἐκποιῇ τὴν ἀκίνητον περιουσίαν του «οἰκίας, κήπους, ἀγρούς» κ.τ.λ. Ὁ παραβάτης τοῦ νόμου αὐτοῦ εἴτε πωλητής, εἴτε ἀγοραστής, ὅχι μόνο τιμωρεῖται αὐστηρῶς, ἀλλὰ καὶ καταδικάζεται νὰ ἀποζημιώσῃ τὴν Ἐκκλησίαν ἢ τὸ ἴδρυμα, τὸ ὁποῖον ἐζημιώθη. Καθὼς ἀπαγορεύεται ἡ ἐκποίησης ἀκινήτων πραγμάτων καθὼς καὶ ἡ πρόσκτησις ἀπόρων χωρίων τῆς Νεαράς αὐτῆς τοῦ Ἰουστινιανοῦ παρατίθενται ἐδῶ κάποια ἀποσπάσματα, τὰ ὁποῖα φανερώνουν τὸ ἐνδιαφέρον του διὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα. «Ἡμεῖς οὖν θεσπίζομεν», γράφει πρὸς τοῖς ἄλλοις, «μήτε τὴν ἀγιωτάτην τῆς εὐδαίμονος ταύτης πόλεως μεγάλην Ἐκκλησίαν, μήτε τὰς ὑπ’ αὐτὴν οὖσας μήτε τὰς ἄλλας ἅπασας Ἐκκλησίας τὰς κατὰ τὴν εὐδαίμονα ταύτην οὖσας Πόλιν, μήτε τὰς ὑπὸ τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον τῆς εὐδαίμονος ταύτης Πόλεως καθεστῶσας, ὅς τοὺς Μητροπολίτας αὐτοὺς χειροτονεῖ μήτε ἄλλον μηδένα πανταχοῦ μήτε Πατριάρχην, μήτε Ἐπίσκοπον, φάμεν δὲ τοὺς τὲ ἐπὶ τῆς Ἑώας... καὶ συνελόντι ἅπαντας εἰπεῖν, ὅσοι τῆς ἡμετέρας εἰσὶ γῆς, μήτε μὴν τοὺς ἐπὶ τῆς Ἑσπερίας ὄντας θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους ἀπ’ αὐτῆς τῆς πρεσβύτιδος Ρώμης μέχρι τῶν εἰς Ἠκεανδὸν καθεστωσῶν ἀγιωτάτων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, μήτε τινὰ ξενοδόχον ἢ πτωχοτρόφον ἢ νοσοκόμον ἢ ὀρφανοτρόφον ἢ γεροντοκόμον ἢ βρεφοτρόφον ἢ μοναστηρίων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἡγούμενον ἢ ἡγουμένην, ἢ τινὰ ὅλως προεστώτα τῶν εὐαγῶν συστημάτων ἄδειαν ἔχειν ἐκποιεῖν πράγμα ἀκίνητον ἐν οἰκίαις ἢ ἐν ἀγροῖς ἢ ἐν κήποις ἢ ὅλως ἐν τοῖς τοιούτοις. Εἰ τις τοίνυν ὠνήσασθαι τολμήσῃ πράγμα Ἐκκλησιαστικὸν ἢ πτωχικόν, ἐκπιπτέτω μὲν εὐθὺς τοῦ τιμήματος, ἀπαιτεῖσθω δὲ τὸ πράγμα, ὅπερ ἔλαβε μετὰ πάσης τῆς ἐν τῷ μέσῳ χρόνῳ προσθήκης καὶ κατὰ μὲν τῆς ἀγιωτάτης ἢ τοῦ εὐαγοῦς οἴκου μηδεμίαν παντελῶς ἐχέτω τὴν ἐκ τοῦ συναλλάγματος ἀγωγὴν, ἵνα δέει ταῖς ἐαυτῶν γούν περιουσίαις εἰ καὶ μὴ διὰ τὸν τοῦ θεοῦ φόβον ἀλλὰ οὖν ὀκνηρότεροι περὶ τὰς πράξεις γίγνοιτο. Εἰ δὲ τις κατὰ δωρεὰν λαβεῖν τολμήσῃ πράγμα ἐκκλησιαστικὸν ἢ πτωχικὸν αὐτοῦ τὲ τοῦ δωρουμένου παντὸς ἐκπιπτέτω καὶ ἕτερον τοσοῦτον ἐκ τῆς αὐτῆς περιουσίας ἀντιδιδόντω τῇ ἀγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ ἢ τῷ εὐαγεῖ οἴκῳ ἐξ οὗ τοῦτο ἔλαβεν, ἵνα ἦν ἐπεχείρησεν ἐργάσασθαι κατ’ αὐτῆς καινοτομίαν, ταύτην αὐτὸς ἐν τῆς ἐαυτοῦ διδούς τῆς οἰκείας αἰσθοίτο πανουργίας... Εἰ δὲ δανειστὴς εἰς σωματικὸν ἐνέχυρον ἔλοιτο λαβεῖν πράγμα ἀκίνητον ἐκκλησιαστικὸν ἢ πτωχικὸν ἐν οἰκίαις τυχὸν ἢ ἀγροῖς...ἐκπιπτέτω τοῦ δανείσματος καὶ ἐχέτω κέρδος ἢ δανεισάμενη ἀγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ ἢ ὁ εὐαγῆς οἶκος τὸ δανεισθὲν χρυσίον... τῶν αὐτῶν ἐπιτιμίων φυλαττομένων καὶ κατὰ τῶν ἱερὰ

σκεύη παρὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ἢ ἐνεχυραζόντων ἢ πωλούντων ἢ χωνευόντων ἐπὶ ἐκποιήσει καὶ γὰρ δὴ κάκεινους τῆς ἴσης ἢ καὶ μείζονος εἶναι ποινῆς ἀξίους θεσπίζομεν, ὅσῳ καὶ περὶ ἱερὰ πράγματα καὶ ἤδη θεῷ καθιερωμένα τολμῶσιν ἀσεβεῖν πλὴν εἰμὴ τοῦτο γένοιτο καθάπερ εἵπομεν διὰ ἀνάρρυσιν αἰχμαλῶτων... Ἐπειδὴ δὲ εἰκὸς τινὰς ἐπὶ παρακρούσει τοῦδε τοῦ νόμου πειρᾶσθαι πραγματικοὺς ἡμῶν τύπους λαμβάνειν τοιοῦτο τί πράττειν αὐτοῖς ἐπιτρέποντας καὶ τοῦτο κωλύομεν ἐπὶ παντὸς προσώπου μειζόνος τὲ καὶ ἐλάσσονος... καὶ θεσπίζομεν, μηδενὶ παντελῶς ἄδειαν εἶναι τοιοῦτον τινὰ πραγματικὸν προΐσχεσθαι τύπον, μηδὲ ἐντεῦθεν λαμβάνειν τί τῶν ταῖς ἀγιωτάταις Ἐκκλησίαις προσηκόντων ἢ μοναστηρίοις ἢ πτωχείοις ἢ εὐαγέσι συστήμασιν ἀκινήτων πραγμάτων, ὥσπερ δὲ τὰς ἐπιβλαβεῖς ἐκποιήσεις ἐκωλύσαμεν, οὕτω καὶ τὰς ἐπιβλαβεῖς κτήσεις ἀπαγορεύομεν πολλὰ γὰρ παρ' ἡμῖν κεκίνηται ζητήσεις, ἔνθα τινὲς ἄπορα χωρία δεδωρῆνται ταῖς ἀγιωτάταις Ἐκκλησίαις ἢ τοῖς σεβασμιωτάτοις οἴκοις, ἢ καὶ πεπράκασιν δῆθεν ὡς εὐπορα καῖτοι ἄπορα τὴν ἀρχὴν καθεστῶτα, καντεῦθεν τοὺς εὐαγεῖς οἴκους ἡδίκησαν... καὶ πάντων ἀπλῶς τῶν ἡγουμένων τινῶν εὐαγῶν συστημάτων, ἅπασιν ἐπιτιθεῖς τὴν ἰδίαν ἰσχὺν καὶ ἄδειαν διδοὺς τῷ βουλομένῳ προσαναγγέλλειν τὰ πλημμελήματα».

Μὲ τὴν Αὐτοκρατορικὴν αὐτὴν ἀπαγόρευσιν ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων καὶ εἰδικώτερον ἡ διοίκησις τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Ἀναστάσεως ἐπιβάλλεται νὰ ἀπέχη ἀπὸ κάθε ἐκποίησης τῆς ἀκινήτου περιουσίας του. Ὁ Αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς τόσο ἐνδιαφέρον ἔδειξε διὰ τοὺς Ἀγίους Τόπους, διὰ τὴν ἀνέγερσιν πολυαρίθμων καὶ μεγαλοπρεπῶν Ἐκκλησιῶν, Μοναστηρίων καὶ Φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων εἰς τὴν Παλαιστίνην, προνοῶν διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων πρὸς ἀνακούφισιν τῶν πολλαπλῶν ἀναγκῶν τῆς καὶ ἐμετρίασε τὴν αὐστηρότητα τῆς προηγουμένης Νεαρᾶς ἐκδίδων διὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν διαφόρους νομοθετικὰς διατάξεις. Ἐπειδὴ ὅλοι γνωρίζουν ὅτι ἡ ἀγιωτάτη Ἀνάστασις δέχεται καὶ τρέφει πολυαρίθμους προσκυνητὰς ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου καὶ ὅτι ἔχει ὑπερόγκους καὶ ἀπροβλέπτους δαπάνας.

Καὶ βεβαίως μὲ τὴν Ι΄ (51) Νεαρὰν διάταξιν ἀπευθύνεται τὸ ἔτος 536 πρὸς τὸν Μακαριώτατον Πατριάρχην Ἱεροσολύμων Πέτρον (524-552) ὁ Αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς καὶ αἶρει ἐν μέρει τὴν ἀπαγόρευσιν ὑπὲρ τῆς Ἀγίας Ἀναστάσεως παρέχων κατ' ἐξαίρεσιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ἱεροσολύμων τὸ ἰδιαίτερον προνόμιον τῆς ἐκποιήσεως τῶν οἰκημάτων, τὰ ὅποια εὐρίσκοντο εἰς τὴν Ἀγίαν Πόλιν. Μὲ τὴν Νεαρὰν αὐτὴν καθίσταται φανερόν ὅτι ἀπεστάλη εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ὁ θεοφιλέστατος Πρεσβύτερος Εὐσέβιος καὶ κειμηλιάρχης τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, διὰ νὰ μελετήσῃ τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων καὶ νὰ ὑποδείξῃ τὰ μέσα πρὸς ἐξεύρεσιν νέων πόρων, καὶ ὅτι μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς αὐτῆς νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ νὰ ὑποδείξῃ εἰς τὸν Αὐτοκράτορα τρόπον αὐξήσεως τῶν προσόδων τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας. Ὁ Ἰουστινιανὸς λαμβάνων ὑπ' ὄψιν τοῦ τὴν παροῦσαν νομοθετικὴν διάταξιν καὶ κατανοῶν πλήρως τὰ οἰκονομικὰ μέτρα διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ἱεροσολύμων ἔλαβε νέα μέτρα διὰ τὴν αὔξησιν τῶν προσόδων καὶ περιστοιχίζουσας πολλαπλὰς ἀνάγκας κάνων ἐμφανῆ τὴν ἐξαιρετικὴν εὐνοίαν τοῦ Αὐτοκράτορος πρὸς τοὺς Ἀγίους Τόπους. Ἀργότερον τὸ 544 ὁ Ἰουστινιανὸς ἐξέδωσε τὴν CCXLVIII (248) Νεαρὰ «Περὶ ἐκποιήσεως καὶ ἐμφυτεύσεως ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων», εἰς τὴν ὁποίαν ἐπετράπη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ἱεροσολύμων νὰ ἐκποιῇ τὰ οἰκήματα, τὰ ὅποια ἀνήκουν εἰς αὐτὴν καὶ νὰ τὰ διαχειρίζεται μὲ ὅποιον τρόπον κρίνει ἐπωφελεῖ.

Ὅπως φανερώνεται ἀπὸ τὰς νομοθετικὰς αὐτὰς διατάξεις τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἡ

Παλαιστίνη καὶ βεβαίως ἡ Ἱερουσαλὴμ κατὰ τὸν ΣΤ΄ αἰῶνα διατελεῖ εἰς ἀκμὴν καὶ μεγάλην θρησκευτικὴν κίνησιν. Ἐξαιτίας τῆς ἐπικρατοῦσης ἡσυχίας πολυάριθμοι προσκυνηταὶ συνέρρεον ἀπὸ παντοῦ εἰς τοὺς Ἁγίους Τόπους κατὰ τὸν 4ον καὶ 5ον αἰῶνα.